

Case beskrivelse af mælkebedrift der praktiserer holistisk afgræsning

Af Inger Bertelsen og Arne Munk, Innovationscenter for Økologisk Landbrug samt Torben S. Frandsen, SEGES Innovation

Bedriften, som anvendes til case-beskrivelsen, er en af de to bedrifter som har deltaget i projektet. Fodringen er udelukkende baseret på afgræsning og kløvergræsensilage og case-beskrivelsen er lavet med udgangspunkt i produktionen i 2022.

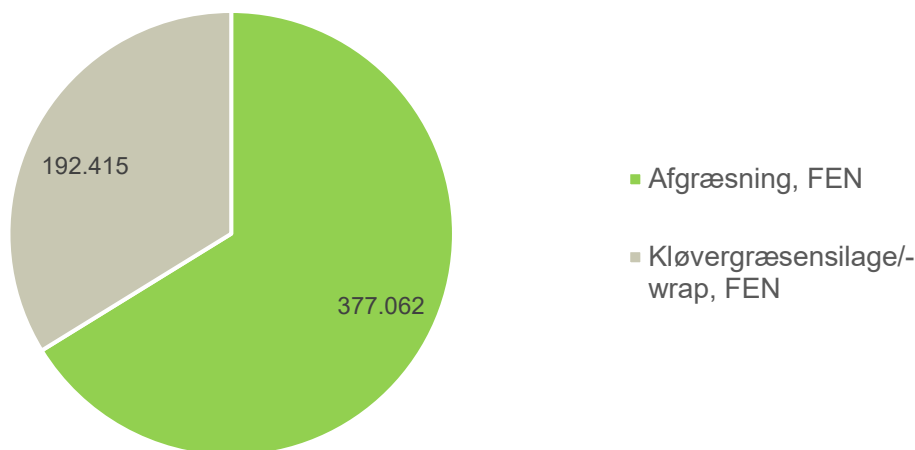
Nøgletal:

- 162 jerseykøer med sæsonkælvning i april/maj/juni og 4000 kg EKM pr. ko
- 91 årskvier samt 39 årsstude og 42 årstyre
- 100 ha til afgræsning til malkekøer, svarende til 0,6 ha pr. ko
- 200 ha i alt til rådighed til afgræsning og grovfoderproduktion, svarende til 1,23 ha pr. ko.

Afgræsning, grovfoderproduktion og opbygning af jordfrugtbarhed

Case-bedriften praktiserer holistisk afgræsning i et lavinput system, hvor to udbytter tilgodeses: Opbygning af jordens frugtbarhed og en rentabel mælkeproduktion. Disse vil ofte være modsatrettede, og det er mælkeydelsen som er det økonomiske grundlag for bedriften. I en opstartsperiode vil der være kompromiser og indkøring, som ikke afspejler det endelige system. Målet er et robust lavinput system, hvor opbygning af jordens frugtbarhed er et væsentligt element. Arronderingen og jordtilliggende er også vigtigt, da afgræsning er altafgørende. Det er en driftsform med meget lavt behov for maskin- og siloplads.

I kalenderåret 2022 udgjorde afgræsning 2/3 dele af køernes samlede foderforsyning. Den sidste tredjedel er kløvergræsensilage. Køernes estimerede foderforsyning i kalenderåret 2022 er vist i figur 1. Der er afgræsset ca. 3.800 FEN pr. ha.

Figur 1. Køernes estimerede foderforsyning (FEN) i 2022. Der anvendes ikke korn eller andet tilskudsfoder.

Der er netto 200 ha til rådighed til afgræsning og grovfoderproduktion. De varierende jordtyper udnyttes på

forskellige tidspunkter af året, tilpasset mælkeproduktionen og hvileperioder til opbygningen af jordens frugtbarhed.

Hovedparten af markerne ligger i forbindelse med ejendommen. På disse marker startes med afgræsning i foråret i forbindelse med kælvning. For 2022 er kælvningsperioden sat fra medio april og 8 uger frem. I forhold til 2021 er kælvning flyttet en uge for at få et større tørstofudbud i markerne. Der tilstræbes et interval mellem afgræsning på 4 uger på arealerne tæt på ejendommen. Det har dog i perioder været nødvendigt med et interval på kun godt 3 uger for at opretholde mælkeydelsen.

Tørken sidst på sommeren 2022 har været en udfordring, så det har været nødvendigt med suppleringsfodring. Der er mulighed for vanding, som helst sker inden afgræsning, alternativt efter en afgræsning.

Afpudsning sker når materialet bliver for groft til køerne. Materialet bliver på marken og indgår i opbygning af frugtbarhed. Afpudsning sker lige efter at køerne er taget af marken. Der er hundegræs i markerne og afpudsning sker også for at sikre at hundegræs ikke bliver for dominerende. Er en mark ved at løbe fra køerne tages ungdyr ind til afgræsning.

Det er forsøgt at afgræsse, når græsset er skredet igennem og når det nye græs er kommet fra bunden. Erfaringen er, at når der brakpudses skal det være i bund. Det er forsøgt at afpudse i en stubhøjde på 20 cm, men det synes ikke at fungere, da materialet ikke kommer ned i bunden. Dermed kommer det heller ikke til at indgå i opbygningen af frugtbarhed og dyrene vil ikke æde græsset.

Ud over afgræsningsarealerne tæt på ejendommen er der engjord, som kun kan udnyttes fra maj til september, da de ellers er for fugtige. Der er også meget tør jord "ørkenjord", som ikke kan anvendes i sommerperioden, da væksten går helt i stå. Perioden uden dyr anvendes til opbygning af jordfrugtbarheden.

I løbet af efteråret lades markerne i ro så der opbygges stockpiling. Opbygning af stockpiling styres via suppleringsfoderet, så markerne får den nødvendige hvile. På grund af god vækst og ekstra grovfoder i 2021 har det været muligt at give afgræsningsmarkerne pause på 3 måneder inden vinterafgræsningen. Suppleringsfoderet er ensilage på stald og frisk græs fodret på marken, så det kan indgå i omsætningen.

Stockpiling – udnyttes hen over vinteren. Der skal være græsset helt ned ved udgangen af vinteren. Køerne goldes helt ca. medio februar. Tidspunktet afhænger af, hvor meget godt grovfoder, der er til rådighed. Der anvendes wraphø som goldkofoder. Der fodres indendørs eller udenfor afhængig af vejret.

I forhold til den langsigtede strategi er markernes hvile afgørende. Det koster udbytte.

Produktion af vinterfoder

Der er bjærget grovfoder fra andre marker end de som afgræsses for at lette presset på afgræsningsmarkerne. På afgræsningsarealerne begyndes med afgræsning og derefter sætte fra til slæt. Der gives gylle og tages slæt og derefter får marken ca. 6 ugers pause.

Når der tages slæt, er der fokus på højt tørstofudbytte og ikke et højt energiniveau, da foderet skal bruges til køerne sent i laktationen. Fodring om vinteren sker med wrapballe på marken.

For at undgå at skulle indkøbe grovfoder (frisk græs eller kløvergræsensilage) ville det have været optimalt at have mindst 260 ha til rådighed (mindst 1,6 ha pr. årsko) med græs til afgræsning og produktion af vinterfoder.

Markernes levetid og isåning

Udgangspunktet er, at markerne skal blive liggende i græs. Men da bedriften pt. er inde i en lærings-/udviklingsfase bliver markerne lagt om, når der er behov for at korrigere og rette op på fejl.

Isåning anvendes som middel til at styre artsammensætningen. Isåning sker både februar og august. Den foretages med ATV og er hårdt arbejde. I februar er det vigtigt, at græssets vækst endnu ikke er i gang, og at det er græsset i bund lige inden spredning eller det græsses i bund efterfølgende. Den eksisterende afgrøde må ikke få et forspring.

Der isås typisk andre arter end græs. Der er et ønske om at græsset ikke bliver for dominerende. Derfor er afpudsning også vigtigt da de ønsker at undgå frøkast fra græs.

Mens tørken i sommeren 2022 har givet udfordringer i græsproduktionen, giver den samtidig mulighed for isåning, da det lykkes bedst når væksten i den eksisterende kløvergræsmark er begrænset.

Holistisk afgræsning og mælkeproduktion

Projektets erfaringer viser, at holistisk afgræsning ikke er egnet til malkekøer, hvis der prioriteres en høj mælkeydelse pr. ko. Holistisk afgræsning vil godt kunne praktiseres af mælkeproducenter, som har et mål om moderat ydelse (8.000 – 9.000 kg EKM/ko).

Case-bedriftens lave mælkeydelse (4.000 kg EKM/ko) skyldes en kombination af, at der udelukkende fodres med kløvergræs, enten afgræsset eller som ensilage, samt målet om at tilgodese opbygning af jordens frugtbarhed i balance med en rentabel mælkeproduktion.